

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Кафедра прикладної інженерії та охорони праці

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ (Мальований М.І.)

« ___ » _____ 2019р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона праці за спеціальністю

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: третій (освітньо-науковий – доктор філософії)

(назва освітнього рівня)

Спеціальність: 201 Агрономія

(шифр і назва спеціальності)

Факультет: агрономії

(назва факультету, на якому вивчається дисципліна)

Умань – 2019 р.

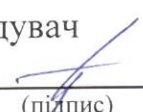
Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці за спеціальністю» для здобувачів освітньо-наукового рівня «Доктор філософії» за спеціальністю 201 Агрономія. – Умань: Уманський НУС, 2019. – 16 с.

Розробник:

Березовський Андрій Павлович, кандидат с.-г. наук, завідувач кафедри прикладної інженерії та охорони праці. (Березовський А.П.)
(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від «30» 08 2019 року № 1

Завідувач кафедри екології та безпеки життєдіяльності
 (Сонько С.П.)
(підпис)

«30» 08 2019 року

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри прикладної інженерії та охорони праці

Протокол від «30» 08. 2019 року № 1

Завідувач кафедри прикладної інженерії та охорони праці
 (Березовський А.П.)
(підпис)

«30» 08 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету агрономії

Протокол від «12» 09 2019 року № 2

Голова (Накльока Ю.І.)

«12» 09 2019 року

© УНУС, 2019 рік

©Березовський А.П., 2019 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальності: 201 Агрономія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		2-й	
	Освітньо-науковий рівень: Доктор філософії	Лекції	
		14 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		60 год.	
Індивідуальні завдання: – год.			
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни полягає у формуванні у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі.

Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освітньо-наукового рівня: «Доктор філософії» за спеціальністю 201 Агрономія повинен **знати:**

- види, джерела і умови виникнення виробничих небезпек та шкідливостей та шляхи створення безпечних умов праці на виробництві;
- принцип побудови і функціонування системи управління охороною праці на підприємстві та в галузі.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувач освітньо-наукового рівня: «Доктор філософії» за спеціальністю 201 Агрономія повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання:**

- знати стан і особливості умов праці на виробництві;
- застосовувати вимоги нормативно-правових актів і документів до організації робочих процесів, машин, устаткування, умов праці обслуговуючого персоналу;
- застосовувати методи ситуаційного аналізу виробничих небезпек;
- застосовувати методи оцінки стану безпечності робочих місць та окремих машин;
- використовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах;

– організувати діяльність трудового колективу з обов'язковим врахуванням вимог охорони праці, забезпечивши раціональний розподіл обов'язків і повноважень з вирішення питань охорони праці;

– розробляти методичне забезпечення заходів з охорони праці і проводити навчання та перевірку знань з питань охорони праці;

– здійснювати експертну оцінку робочих місць, машин, устаткування, технологій та окремих виробництв щодо їх відповідності вимогам нормативних актів та документів з охорони праці;

– здійснювати вибір необхідних засобів індивідуального захисту залежно від умов праці.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів **компетентностей**:

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати комплексні проблеми агрономії, в тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що, ставити та вирішувати проблеми.

- Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності здобувача освітньо-наукового рівня: «Доктор філософії» за спеціальністю 201 Агрономія:

- Здатність до комплексності проведення досліджень у галузі агропромислового виробництва та агрономії.

- Вміння користуватись нормативно-правовою базою й організовувати роботи згідно галузевих вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці.

Програмні результати навчання:

- Здійснювати організацію досліджень згідно вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Організаційні засади охорони праці

Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання охорони праці в галузі

Тема 1. Правові та організаційні питання охорони праці в галузі

Предмет і зміст дисципліни, її зв'язок з іншими дисциплінами. Ситуація з охороною праці в галузі АПК. Нормативно-правова бази охорони праці в Україні.

Тема 2. Права і обов'язки з охорони праці керівника підприємства, головних спеціалістів

Права і обов'язки з охорони праці керівників підприємства, головних спеціалістів, керівників виробничих дільниць. Права і обов'язки з охорони праці головного економіста. Права і обов'язки з охорони праці головного бухгалтера. Права і обов'язки з охорони праці бригадира овочевої та садової бригади. Права і обов'язки з охорони праці спеціаліста служби охорони праці

Змістовий модуль 2. Аналіз травматизму в сільському господарстві

Тема 3. Аналіз травматизму в сільському господарстві

Соціально-економічні наслідки травматизму в АПК. Основні джерела травматизму в сільському господарстві. Причини травматизму в сільському господарстві, основні напрями профілактики. Вимоги безпеки до технічних засобів виробництва.

Тема 4. Моделювання виробничих небезпек

Людино-машинні системи в сільському господарстві. Умови і обставини виникнення небезпечних ситуацій та їх наслідки. Моделювання процесів формування травм, аварій, катастроф.

Модуль 2. Основи виробничої безпеки

Змістовий модуль 3. Безпека праці під час виконання робіт

Тема 5. Безпека праці при роботі з пестицидами і мінеральними добривами

Дія агрохімікатів на організм працюючих. Допуск осіб до роботи з агрохімікатами та профілактика отруєння ними.. Вимоги до складів зберігання пестицидів. Транспортування агрохімікатів. Особливості гасіння пожеж на складах агрохімікатів. Застосування пестицидів.

Тема 6. Безпека праці при роботі з посудинами під тиском

Установки, що працюють під тиском., їх технічне освідчення. Причини вибухів. Парових котлів. Компресорних і холодильних установок. Стаціонарного обладнання. Балонів.

Тема 7. Вплив електромагнітних випромінювань на організм людини

Джерела випромінювання електромагнітних полів (ЕМП). Дія ЕМП на організм людини. Захист від випромінювання. ЕМВ комп'ютера. ЕМВ портативних комп'ютерів. Вимоги до профілактичних медоглядів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем лекцій	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	інд		с.р.	л	п	лаб
Модуль 1. Організаційні засади охорони праці										
Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання охорони праці в галузі										
Тема 1. Правові та організаційні питання охорони праці в галузі	9	2	2			5				
Тема 2. Права і обов'язки з охорони праці керівника підприємства, головних спеціалістів	16	2	4			10				
Разом за змістовим модулем 1	25	4	6			15				
Змістовий модуль 2. Аналіз травматизму в сільському господарстві										
Тема 3. Аналіз травматизму в сільському господарстві	9	2	2			5				
Тема 4. Моделювання виробничих небезпек	14	2	2			10				
Разом за змістовим модулем 2	23	4	4			15				
Разом за модулем	48	8	10			30				
Модуль 2. Основи виробничої безпеки										
Змістовий модуль 3. Безпека праці під час проведення робіт										
Тема 5. Безпека праці при роботі з пестицидами і мінеральними добривами	14	2	2			10				
Тема 6. Безпека праці при роботі з посудинами під тиском	14	2	2			10				
Тема 7. Вплив електромагнітних випромінювань на організм людини	14	2	2			10				
Разом за змістовим модулем 3	42	6	6			30				
Усього годин	90	14	16			60				

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Навчання та інструктажі з охорони праці в сільському господарстві	2
2.	Розслідування нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві	2
3.	Моделювання виробничих небезпек	4
4.	Порядок атестації робочих місць на відповідність нормативним актам про охорону праці.	2
5.	Складання актів Н-1 про нещасний випадок на сільськогосподарському підприємстві	2
6.	Розробка посадових інструкцій з охорони праці	4
	Разом	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концепція управління охороною праці в АПК.	2
2	Аналіз виробничого травматизму та професійної захворюваності в галузі.	2
3	Основні принципи державної політики по охороні праці.	2
4	Рекомендації щодо розробки систем управління ОП на підприємствах галузі.	2
5	Впровадження СУОП на підприємстві.	2
6	Визначення політики підприємства в галузі охорони праці,	2
7	Організація і координація робіт по охороні праці. Облік, аналіз та оцінка ризиків.	2
8	Планування показників стану умов та безпеки праці.	2
9	Контроль стану охорони праці працюючим на робочих місцях	2
10	Контроль стану охорони праці керівником виробничої дільниці.	2
11	Контроль стану охорони праці головними спеціалістами,	2
12	Контроль стану охорони праці керівником підприємства.	2
13	Контроль стану охорони праці комісією з питань охорони праці підприємства	2
14	Контроль стану охорони праці спеціалістом з ОП підприємства	2

15	Порядок проведення «Дня охорони праці».	2
16	Порядок проведення внутрішнього аудиту з охорони праці.	2
17	Порядок проведення нагляду Держпраці.	2
18	Професійний добір працівників.	2
19	Порядок організації навчання з питань охорони праці працівників підприємства. Навчання з питань ОП головних спеціалістів.	2
20	Навчання з питань ОП керівників структурних підрозділів	2
21	Порядок проведення вступного інструктажу з ОП.	2
22	Порядок проведення первинного інструктажу з ОП,	2
23	Порядок проведення повторного інструктажу з ОП.	2
24	Порядок укладання колективного договору.	2
25	Порядок проведення паспортизації санітарно-технічного стану на переробних підприємствах.	2
26	Порядок розробки інструкцій по ОП.	2
27	Пропаганда з охорони праці на підприємствах.	2
28	Задачі страхування від нещасних випадків.	2
29	Порядок відшкодування збитків застрахованим особам.	2
30	Фінансування страхування від нещасних випадків,	2
	Разом	60

7. Методи навчання

Реалізація передбачених навчальним планом організаційних форм вивчення інженерної екології вимагає забезпечити відповідність методики навчання, контролю та оцінювання кредитно-модульній та модульно-рейтинговій системі організації навчального процесу. Це передбачає приведення керівництва навчальною діяльністю студентів на лекційних і практичних заняттях, управління його самостійною роботою у поза аудиторний час у відповідність до сучасних принципів взаємодії викладача і студентів.

Під час викладення лекційного матеріалу використовуються такі форми теоретичного навчання, як: лекція, повідомлення та закріплення нових знань, розповідь, співбесіда; зображення ілюстрацій на дошці, плакатах; демонстрація відеофрагментів, мультимедійних фото- та відеофрагментів.

Проведення практичних занять здійснюється з використання сучасного устаткування, приладів, пристосувань та інструменту.

Самостійна робота, як провідна форма формування практичної та основної навчально-дослідної підготовки, методи активізації пізнавальної діяльності студентів та закріплення матеріалу, що вивчається.

8. Методи контролю

Дисципліна має три змістовних модуля, які охоплюють матеріал усіх тем.

Рівень знань студентів оцінюють за 100-бальною системою, контролюючи якість виконання: контрольного опитування у вигляді письмових тестів, індивідуальних завдань на практичних заняттях, самостійної роботи.

Підсумковий контроль – залік, який оформляють за результатами поточного контролю упродовж семестру.

Зараховано – студент добре знає програмний матеріал, грамотно і за суттю викладає його, не допускає суттєвих неточностей, вибирає правильну відповідь, правильно застосовує теоретичні знання під час розв'язання практичних завдань. Знає основні завдання інженерної екології та обґрунтовує доцільність та технічну можливість здійснення інженерного захисту об'єктів. Із загального обсягу контрольних завдань студент правильно виконав не менше 51%.

Не зараховано – студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає багато суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичні завдання. Із загального обсягу контрольних завдань студент правильно виконав менше, ніж 51%.

9. Розподіл балів при рейтинговій системі оцінювання з навчальної дисципліни

	Модуль 1				Модуль 2			Загальна сума балів
Кількість балів за модуль	ЗМ 1		ЗМ 2		ЗМ 3			
Змістові модулі	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	
Кількість балів за змістовими модулями і модульний контроль	15	15	14	14	14	14	14	100
В т.ч. за видами робіт								
- практичні заняття	3	3	3	3	3	3	3	
- виконання СРС	2	2	2	2	2	2	2	
- інші види робіт (контр.)	10	10	9	9	9	9	9	

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Модульна програма, рекомендована література, методичні вказівки для проведення практичних робіт (Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання практичного заняття з дисциплін «Основи охорони праці» на тему: «Організація навчання з охорони праці на підприємствах» студентами денної та заочної форм навчання освітнього ступеня «Бакалавр», «Магістр». Умань, 2019. 20 с.;

Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання практичного заняття з дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі» на тему: «Вивчення порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків та професійних захворювань і аварій на виробництві» студентами денної та заочної форм навчання освітнього ступеня «Бакалавр», «Магістр». Умань, 2019. 51 с.;

Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні поради для виконання практичної роботи з дисципліни «Охорона праці в галузі» на тему: «Порядок атестації робочих місць на відповідність нормативним актам про охорону праці» студентами денної та заочної форм навчання освітнього ступеня «Магістр». Умань, 2019. 17 с.;

Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки і завдання для виконання контрольної та самостійної роботи з дисципліни «Охорона праці в галузі» студентами заочної форми навчання освітнього ступеня «Магістр». Умань, 2019. 24 с.).

12. Рекомендована література

Базова

1. Жидецький В.П. Основи охорони праці. Підручник. – Вид. 3-є, перероб. і доп. – Львів: УАД, 2006. – 336 с.
2. Катренко Л.А. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навчальний посібник. – 3-тє вид., перероб. і допов. [Л.А. Катренко, Ю.В. Кіт, І.П. Пістун] – Суми: ВТД «Університетська книга», 2009. – 540 с
3. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
4. Бутко Д.А., Луценков В.Л., Рогач Ю.П., Петров В.В. Безпека технологічних процесів при виробництві та післязбиральній обробці продукції рослинництва. Навчальний посібник. – Сімферополь: Бізнес-Інформ, 2002. -344 с
5. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
6. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: загальні вимоги. Навчальний посібник. – К.: «Основа». 2011. – 551 с.

Допоміжна

1. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третьякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.: 2009 – с.

2. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: -Тріада плюс», 2010. – 648 с.
3. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
4. Серіков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227с.
5. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці»/ В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Л. А. Васьковець та ін.; За ред. В. В. Березуцького. — Х.: Факт, 2005. — 348 с.
6. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: загальні вимоги. Навчальний посібник. – К.: «Основа». 2011. – 551 с.

13. Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Закон України «Про охорону праці».
2. Кодекс законів про працю України
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
4. Закон України «Про пожежну безпеку».
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
8. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».
11. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
12. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.

13. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
14. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
15. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
16. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
17. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
18. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
19. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
20. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.dnop.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
6. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств–участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
7. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
8. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.

9. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
10. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».